

Wstęp	9
Rozdział I	
Język – jego status i znaczenie	11
1. Próba określenia języka – przyjęcie definicji	11
2. Funkcje języka	15
3. Kompetencje komunikacyjne	19
4. Język w świetle teorii J. Lacana a konsekwencje dla pedagogiki	22
Rozdział II	
Mówienie nauczyciela i ucznia w klasie szkolnej	25
1. Cechy warunkujące mówienie nauczyciela i ucznia	25
2. Samoświadomość nauczyciela warunkiem dobrych relacji z uczniem	27
3. Dopuszczenie ucznia do głosu a mowa eksploracyjna	30
4. Mówienie środkiem wypowiedzenia	33
Rozdział III	
Słuchanie nauczyciela warunkiem dialogu z uczniem	37
1. Analizujące słuchanie mowy ucznia	37
2. Słuchanie nauczyciela jako otwarcie i wpływ na mowę ucznia	41
3. Co się zmienia w człowieku, który słucha?	44
4. Poczucie odrębności nauczyciela a empatia w słuchaniu	46
Rozdział IV	
Opis badań i interpretacja wyników	49
1. Organizacja badań	49
2. Charakterystyka badanych	49

3. Proporcje mówienia i słuchania nauczyciela i ucznia w klasie szkolnej	50
4. Czas przeznaczony na mówienie nauczyciela i ucznia na lekcji	52
4.1. Postawa nauczyciela w procesie komunikowania się z uczniem	56
4.2. Częstość zadawanych pytań na lekcji przez nauczycieli i uczniów	58
5. Czas przeznaczony na słuchanie nauczyciela i ucznia na lekcji	61
Rozdział V	
Analizujące słuchanie nauczyciela szansą na zrozumienie ucznia	65
1. Czynniki aktywnego słuchania najczęściej stosowane przez nauczycieli	65
2. Aspekty wypowiedzi, na jakie zwracają uwagę nauczyciele, słuchając uczniów	68
2.1. Treść wypowiedzi	69
2.2. Forma wypowiedzi	72
2.3. Sens wypowiedzi	73
3. Rozumienie wieloznaczności mowy ucznia przez nauczycieli	75
Rozdział VI	
Świadomość nauczycieli dotycząca sposobu mówienia i słuchania ucznia	81
1. Formy wypowiedzi najczęściej stosowane przez nauczycieli i uczniów	82
2. Znaczące cechy osobowe wyrażane we wzajemnym porozumiewaniu się nauczyciela i ucznia	85
3. Rodzaje komunikatów wypowiedzianych przez nauczycieli do uczniów – w opinii badanych	88
3.1. Wypowiedzi nauczyciela wywierające wpływ na ucznia	88
3.2. Wypowiedzi nauczyciela w tłumaczeniu złożoności zjawisk	95
3.3. Werbalne sposoby zachęcania uczniów do mówienia	99
3.3.1. Starania o zainteresowanie ucznia zagadnieniem	100
3.3.2. Nieprzerywanie wypowiedzi ucznia	101
3.3.3. Chwalenie ucznia przez nauczyciela	102
3.3.4. Uważne słuchanie ucznia przez nauczyciela	104

3.3.5. Wzmacnianie i niekrytykowanie przez nauczyciela wypowiedzi ucznia	105
3.3.6. Niezajmowanie się zachęcaniem uczniów do mówienia	106
4. Czynniki ułatwiające i utrudniające mówienie w relacji wychowawczej	108
4.1. Czynniki ułatwiające mówienie w relacji wychowawczej	108
4.2. Czynniki utrudniające mówienie w relacji wychowawczej	111
5. Czynniki ułatwiające i utrudniające słuchanie ucznia przez nauczyciela	114
5.1. Czynniki ułatwiające słuchanie	114
5.2. Czynniki utrudniające słuchanie	116
6. Informacje zwrotne od uczniów o sposobie komunikowania się nauczyciela	118

Rozdział VII

Mówienie i słuchanie w relacji wychowawczej – analiza lekcji	123
1. Nauczyciel jako monologujący czy dialogujący partner ucznia?	124
2. Nauczyciel słuchający wypowiedzi ucznia	132
3. Najważniejsze czynniki utrudniające nauczycielowi słuchanie	136
4. Samoświadomość nauczyciela dotycząca mówienia w relacji wychowawczej	138
4.1. Formy wypowiedzi nauczycieli i uczniów	139
4.2. Znaczące cechy osobowe wyrażane we wzajemnym porozumiewaniu się nauczyciela i ucznia	141
4.3. Wypowiedzi wywierające wpływ na ucznia	143
4.4. Wypowiedzi nauczyciela tłumaczące uczniom zawiłą problematykę	145
4.5. Wypowiedzi pedagoga zachęcające uczniów do mówienia	146

Wnioski	149
---------------	-----

Zakończenie	153
-------------------	-----

Bibliografia	155
--------------------	-----

Spis tabel	163
------------------	-----

Spis wykresów	164
---------------------	-----